

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

ТӨСВИЙН ШУУД ЗАХИРАГЧ

АУДИТЫН КОД: ТӨА-2024/191/НА/-СТА-ТШЗ

ТӨВ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН
2023 ОНЫ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД
ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Зуунмод 2024 он

Аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Ц.Хишигжаргал

Утас: 70272582 Цахим хаяг: khishigjargalts@audit.gov.mn

Аудитын менежер О.Амаржаргал

Утас: 70273463 Цахим хаяг: amarjargalo@audit.gov.mn

Аудитор Ж.Бямбацогт

Утас: 70272248 Цахим хаяг: byambatsogtj@audit.gov.mn

Аудитыг гэрээгээр гүйцэтгэсэн "Релаэнс секюритиз Аудит" ХХК

Утас: 99813174 Цахим хаяг: rsamongolia@gmail.com

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг
дараах хаягаар авна уу. Цахим хаяг: www.open.audit.mn

АГУУЛГА

1. Хараат бус аудиторын дүгнэлт
2. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл
3. Санхүүгийн тайлангийн тодруулга.....
 - 3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа.....
 - 3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин
 - 3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал
 - 3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлт
4. Аудитын тайлан.....
 - 4.1 Ерөнхий зүйл
 - 4.2 Материаллаг байдал
 - 4.3 Төрийн хэмнэлтийн хуулийн хэрэгжилт.....
 - 4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал
 - 4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт.....
 - 4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал
5. Аудитын илрүүлэлт.....
6. Аудитаар илэрсэн буруу илэрхийллийн нэгтгэл.....

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024-02-25 № 01/150.
танай _____-ны № _____-т

ТӨВ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН
ДАРГА Л.ДАШ-ЯЙЧИЛ ТАНАА

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Төв аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Төв аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Байгууллагын удирдлага нь санхүүгийн тайлангаа бэлтгэхдээ нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг ашигласан байна. Цаашид тус байгууллагын чиг үүрэг нь өөрчлөгдөж татан буугдах, нэгдэх асуудал гараагүй тул байгууллагын тасралтгүй байдлын талаар нөхцөл үүсээгүй гэж үзсэн болно. Байгууллагын 2023 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг 1 зорилт 2 арга хэмжээтэй боловсруулан төлөвлөж, 91.0 хувиар хэрэгжүүлсэн байна.

Аудитын гол асуудал

Тухайн байгууллагын санхүүгийн тайлангийн аудитад нөлөө үзүүлэх материаллаг буруу илэрхийлэл, нөлөө бүхий эрсдэл, удирдлагын үлэмж хэмжээний шийдэл бүхий ажил гүйлгээ байхгүй байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Аудитыг гүйцэтгэхэд аудитыг хамрах хүрээний хязгаарлалт хийх шаардлагагүй болон хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй нөхцөл үүсээгүй тус бидний олж авсан нотолгоо нь аудитын дүгнэлтийн суурь болоход хүрэлцээтэй зохистой гэж үзлээ. Тус санхүүгийн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудал байхгүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц. ХИШИГЖАРГАЛ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	77,834,490.00	85,068,544.00
33	АВЛАГА	508,416.00	3,900.00
33100	Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	508,416.00	00.00
335	Бусад авлага	00.00	3,900.00
3351	Байгууллагаас авах авлага	00.00	3,900.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	77,326,074.00	85,064,644.00
351	Түүхий эд материал	4,800,000.00	00.00
35110	Тусгай зориулалттай материал	4,800,000.00	00.00
35300	Бэлэн бүтээгдэхүүн	32,763,354.00	60,342,964.00
354	Хангамжийн материал	39,762,720.00	24,721,680.00
35410	Бичиг хэргийн материал	3,720.00	00.00
35420	Аж ахуйн материал	671,100.00	00.00
35470	Бусад хангамжийн материал	39,087,900.00	24,721,680.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	376,594,395.16	387,962,215.22
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	376,594,395.16	387,962,215.22
392	Биет хөрөнгө	187,153,570.03	217,240,969.97
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	2,290,740.09	2,290,740.09
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-668,132.64	-859,027.68
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	261,708,505.00	261,708,505.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-99,655,394.16	-136,954,060.48
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	70,471,938.00	127,704,188.00
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-51,261,514.69	-70,915,514.55
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	12,254,526.00	19,154,906.00
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-7,987,097.57	-9,888,766.41
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	10,646,911.40	35,646,911.40
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-10,646,911.40	-10,646,911.40
393	Биет бус хөрөнгө	189,440,825.13	170,721,245.25
39301	Програм хангамж	570,000.00	570,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-418,749.91	-473,749.87
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	256,698,800.00	256,698,800.00
39304	Хуримтлагдсан элэгдэл	-67,409,224.96	-86,073,804.88
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	454,428,885.16	473,030,759.22
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	789,816.00	2,174,670.00
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	789,816.00	2,174,670.00
413	Өглөг	789,816.00	2,174,670.00
41320	Бараа үйлчилгээний зардлын өглөг	00.00	1,893,270.00
4136	Бусад өглөг	789,816.00	281,400.00
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	789,816.00	281,400.00
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	453,639,069.16	470,856,089.22
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	453,639,069.16	470,856,089.22
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	85,413,307.00	85,413,307.00
51101	Өмч: - төрийн	84,688,307.00	84,688,307.00
51106	Эздийн өмчийн бусад хэсэг	725,000.00	725,000.00
512	Хуримтлагдсан үр дүн	367,778,632.80	384,995,652.86
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	367,778,632.80	367,778,632.80
51220	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	17,217,020.06
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	447,129.36	447,129.36
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	454,428,885.16	473,030,759.22

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	858,235,900.00	1,530,284,019.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	288,484,000.00	169,881,736.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	288,484,000.00	169,881,736.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	288,484,000.00	124,959,436.00
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	288,484,000.00	124,959,436.00
120009	Бусад орлого	00.00	44,922,300.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	569,751,900.00	1,360,402,283.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	3,300,000.00	169,048,683.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	00.00	166,848,683.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	3,300,000.00	2,200,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	566,451,900.00	1,191,353,600.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	566,451,900.00	1,191,353,600.00
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	615,016,331.69	1,513,045,598.94
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	615,016,331.69	1,513,045,598.94
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	579,266,831.69	1,293,469,517.07
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	446,293,350.98	969,714,919.87
210101	Үндсэн цалин	348,820,502.13	633,184,120.78
210102	Нэмэгдэл	57,207,950.25	262,517,393.07
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	32,067,400.00	39,001,499.44
210104	Урамшуулал	8,197,498.60	30,632,906.58
210105	Гэрээт ажлын хөлс	00.00	4,379,000.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	55,906,549.02	126,312,051.56
210201	Тэтгэврийн даатгал	38,451,184.08	89,426,570.81
210202	Тэтгэмжийн даатгал	4,522,257.53	9,647,118.52
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,564,046.06	7,778,148.73
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	851,742.98	1,768,100.77
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	8,517,318.37	17,692,112.73
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	739,200.00	31,238,299.70
210301	Гэрэл, цахилгаан	00.00	3,369,126.00
210302	Түлш, халаалт	00.00	26,864,433.70
210303	Цэвэр, бохир ус	00.00	136,180.00
210304	Байрны түрээс	739,200.00	868,560.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	14,434,570.00	50,429,230.00
210401	Бичиг хэрэг	1,949,160.00	3,216,320.00
210402	Тээвэр, шатахуун	10,704,940.00	15,893,100.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,311,100.00	1,298,600.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	469,370.00	1,457,800.00
210408	Бараа материал акталсны зардал	00.00	28,563,410.00
2105	Нормативт зардал	117,900.00	00.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	5,774,990.00	5,000,000.00
210604	Урсгал засвар	5,774,990.00	5,000,000.00
2107	Томилолт, зочны зардал	6,917,000.00	12,218,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	6,917,000.00	12,218,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	1,383,600.00	4,720,400.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	00.00	3,500,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	432,000.00	266,700.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	329,200.00	329,200.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	512,800.00	512,800.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	111,700.00	111,700.00
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	-2,100.00	00.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	47,699,671.69	93,836,615.94
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	497,200.00	25,000,000.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	750,000.00	405,000.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	46,452,471.69	68,431,615.94
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	35,749,500.00	219,576,081.87
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	35,749,500.00	51,959,800.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	00.00	34,726,900.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	33,249,500.00	13,242,900.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,500,000.00	3,990,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	00.00	167,616,281.87
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	00.00	167,616,281.87
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	243,219,568.31	17,238,420.06
145	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ОРЛОГЫН ДҮН	97,200.00	00.00
145002	Үндсэн хөрөнгө, бараа материал худалдсаны олз	97,200.00	00.00
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	00.00	21,400.00
225005	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал	00.00	21,400.00
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	97,200.00	-21,400.00
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	243,316,768.31	17,217,020.06

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	569,751,900.00	1,405,324,583.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	00.00	44,922,300.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	00.00	44,922,300.00
120009	Бусад орлого	00.00	44,922,300.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	569,751,900.00	1,360,402,283.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	3,300,000.00	169,048,683.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	00.00	166,848,683.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	3,300,000.00	2,200,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	566,451,900.00	1,191,353,600.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	566,451,900.00	1,191,353,600.00
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	569,751,900.00	1,389,924,583.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	569,751,900.00	1,389,924,583.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	534,002,400.00	1,170,348,501.13
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	446,399,900.00	976,588,439.36
210101	Үндсэн цалин	348,149,809.13	640,057,640.27
210102	Нэмэгдэл	57,207,950.25	262,517,393.07
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	32,035,414.02	39,001,499.44
210104	Урамшуулал	7,912,026.60	30,632,906.58
210105	Гэрээт ажлын хөлс	1,094,700.00	4,379,000.00
210106	Ажиллагчдад төлсөн /ТӨҮГ/	00.00	00.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	55,800,000.00	119,438,532.07
210201	Тэтгэврийн даатгал	37,944,000.00	82,553,051.32
210202	Тэтгэмжийн даатгал	4,464,000.00	9,647,118.52
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,571,200.00	7,778,148.73
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	892,800.00	1,768,100.77
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	8,928,000.00	17,692,112.73
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	739,200.00	31,232,029.70
210301	Гэрэл, цахилгаан	00.00	3,362,856.00
210302	Түлш, халаалт	00.00	26,864,433.70
210303	Цэвэр, бохир ус	00.00	136,180.00
210304	Байрны түрээс	739,200.00	868,560.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	14,707,500.00	22,168,100.00
210401	Бичиг хэрэг	1,973,300.00	3,212,600.00
210402	Тээвэр, шатахуун	10,704,940.00	15,893,100.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,311,100.00	1,298,600.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	718,160.00	1,763,800.00
2105	Нормативт зардал	117,900.00	465,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	117,900.00	465,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	6,785,200.00	5,000,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	285,200.00	00.00
210604	Урсгал засвар	6,500,000.00	5,000,000.00
2107	Томиллолт, зочны зардал	6,917,000.00	10,331,000.00
210702	Дотоод албан томиллолт	6,917,000.00	10,331,000.00

2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	1,385,700.00	4,720,400.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	00.00	3,500,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	432,000.00	266,700.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	329,200.00	329,200.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	512,800.00	512,800.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	111,700.00	111,700.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	1,150,000.00	405,000.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	400,000.00	00.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	750,000.00	405,000.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	35,749,500.00	219,576,081.87
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	35,749,500.00	51,959,800.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	00.00	34,726,900.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	33,249,500.00	13,242,900.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,500,000.00	3,990,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	00.00	167,616,281.87
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	00.00	167,616,281.87
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	00.00	15,400,000.00
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	00.00	15,400,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	00.00	15,400,000.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	00.00	15,400,000.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	00.00	15,400,000.00
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	00.00	-15,400,000.00

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
C01	2013 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	85,413,307.00	447,129.36	125,317,664.48	211,178,100.84
C03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	85,413,307.00	447,129.36	125,317,664.48	211,178,100.84
C07	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	243,316,768.31	243,316,768.31
C08	2014 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	85,413,307.00	447,129.36	367,778,632.80	453,639,069.16
D01	2015 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	85,413,307.00	447,129.36	367,778,632.80	453,639,069.16
D02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	00.00	00.00	00.00	00.00
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	85,413,307.00	447,129.36	367,778,632.80	453,639,069.16
D08	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	17,217,020.06	17,217,020.06
D09	2015 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	85,413,307.00	447,129.36	384,995,652.86	470,856,089.22

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Тайлант оны	
		Батлагдсан төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
1	Мөнгө, түүнтэй адилтах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,191,353,600.00	1,191,353,600.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,191,353,600.00	1,191,353,600.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,139,393,800.00	1,113,764,156.57
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	934,835,000.00	914,517,039.76
210101	Үндсэн цалин	825,174,000.00	639,191,490.27
210102	Нэмэгдэл	93,930,000.00	201,312,143.47
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	11,352,000.00	39,001,499.44
210104	Урамшуулал	00.00	30,632,906.58
210105	Гэрээт ажлын хөлс	4,379,000.00	4,379,000.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	117,031,100.00	111,725,587.11
210201	Тэтгэврийн даатгал	79,581,100.00	76,532,907.95
210202	Тэтгэмжийн даатгал	9,362,500.00	9,261,471.52
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	7,490,000.00	7,290,377.53
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,872,500.00	1,693,611.37
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	18,725,000.00	16,947,218.74
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	31,238,200.00	31,232,029.70
210301	Гэрэл, цахилгаан	3,174,700.00	3,362,856.00
210302	Түлш, халаалт	26,951,600.00	26,864,433.70
210303	Цэвэр, бохир ус	49,000.00	136,180.00
210304	Байрны түрээс	1,062,900.00	868,560.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	19,968,100.00	19,968,100.00
210401	Бичиг хэрэг	2,112,600.00	2,112,600.00
210402	Тээвэр, шатахуун	15,000,000.00	15,000,000.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	1,298,600.00	1,298,600.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,556,900.00	1,556,900.00
2105	Нормативт зардал	465,000.00	465,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	465,000.00	465,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	5,400,000.00	5,400,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	400,000.00	400,000.00
210604	Урсгал засвар	5,000,000.00	5,000,000.00
2107	Томилолт, зочны зардал	10,331,000.00	10,331,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	10,331,000.00	10,331,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	4,720,400.00	4,720,400.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хур	3,500,000.00	3,500,000.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	266,700.00	266,700.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	329,200.00	329,200.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	512,800.00	512,800.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	111,700.00	111,700.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	15405000.00	15405000.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	15,000,000.00	15,000,000.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	405,000.00	405,000.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	51959800.00	51959800.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	51,959,800.00	51,959,800.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	34,726,900.00	34,726,900.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	13,242,900.00	13,242,900.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	3,990,000.00	3,990,000.00
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	1,191,353,600.00	1,191,353,600.00
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,191,353,600.00	1,191,353,600.00
132001	Орон нутгийн төсвөөс	1,191,353,600.00	1,191,353,600.00

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

ДАНС	ҮЗҮҮЛЭЛТ	ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	ГҮЙЦЭТГЭЛ	Дүн	Хувь
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл				
2	I. НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	169,048,683.00	213,970,983.00	(44,922,300.00)	126.6
21	УРСГАЛ ЗАРДЛЫН ДҮН	169,048,683.00	213,970,983.00	(44,922,300.00)	126.6
210	Бараа, үйлчилгээний зардал	169,048,683.00	71,984,344.56	97,064,338.44	42.6
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	148,457,686.00	62,071,399.60	86,386,286.40	41.8
210101	Үндсэн цалин	866,150.00	866,150.00		100.0
210102	Нэмэгдэл	147,591,536.00	61,205,249.60	86,386,286.40	41.5
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	18,390,997.00	7,712,944.96	10,678,052.04	41.9
210201	Тэтгэврийн даатгал	12,618,920.00	6,020,143.37	6,598,776.63	47.7
210202	Тэтгэмжийн даатгал	1,484,591.00	385,647.00	1,098,944.00	26.0
210203	ҮОМШӨ ний даатгал	1,187,685.00	487,771.20	699,913.80	41.1
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	281,810.00	74,489.40	207,320.60	26.4
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	2,817,991.00	744,893.99	2,073,097.01	26.4
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	2,200,000.00	2,200,000.00		100.0
210401	Бичиг хэрэг	1,100,000.00	1,100,000.00		100.0
210402	Тээвэр (шатахуун)	893,100.00	893,100.00		100.0
210403	Шуудан холбоо, интернэтийн төлбөр				
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, аж ахуйн эд зүйлс	206,900.00	206,900.00		100.0
	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ		141,986,638.44	(141,986,638.44)	
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг		141,986,638.44	(141,986,638.44)	
213503	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, төвлөрүүлэх шилжүүлэг		141,986,638.44	(141,986,638.44)	
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	169,048,683.00	213,970,983.00	(44,922,300.00)	126.6
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	169,048,683.00	213,970,983.00	(44,922,300.00)	126.6
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчаас төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	166,848,683.00	166,848,683.00		100.0
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	2,200,000.00	2,200,000.00		100.0
140020	Бусад орлого		44,922,300.00	(44,922,300.00)	
62	АЖИЛЛАГСДЫН ТОО	49.00	42.00	7.00	96.0
620001	Удирдах ажилтан	1.00	1.00		100.0
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	48.00	41.00	7.00	95.6

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Төв аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар нь байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг зохистой ашиглах нөхөн сэргээх талаарх төрийн бодлогыг хэрэгжүүлэх зорилготой бөгөөд Байгаль орчин аялал жуулчлалын яамны харьяа байгууллага юм.

Тус байгууллага нь 58 батлагдсан орон тоотой боловч 2023 онд 48 ажиллагсадтайгаар үйл ажиллагаа явуулсан байна. Үүнд: Ерөнхий менежер 1, гүйцэтгэх үйлчилгээний 7, байгаль хамгаалагч 31, байцаагч мэргэжилтэн 9 ажиллаж байна.

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Төв аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газрын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт *ороогүй* байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

Төв аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар нь төсвийн шууд захирагчийн хувьд дараах хуулийн хүрээнд төсөв, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагааг эрхлэн гүйцэтгэж байна. Үүнд:

- Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль,
- Төсвийн тухай хууль,
- Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
- Аялал жуулчлалын тухай хууль
- Нийгмийн даатгалын тухай хууль
- Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тухай хууль
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль
- Төрийн болон орон нутгийн өмчөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль
- Шилэн дансны тухай хууль
- Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжууд мөн Сангийн яам болон харьяа яамнаас гаргасан тушаал, заавар журам шийдвэрүүдийг мөрдөж ажиллаж байна.

Төв аймгийн нэгдсэн эмнэлэг нь 2023 оны 11 сард Төв аймгийн Засаг даргын нэрэмжит үзлэг шалгалтад хамрагдаж 93%-тай дүгнэгдсэн. Мөн 2023 онд Төв аймгийн санхүү хяналт, аудитын албанаас 2021-2022 оны санхүүгийн тайланд хяналт шалгалт хийж шилэн дансны мэдээлэл, нягтлан бодох бүртгэл, анхан шатны бүртгэл хөтлөлт шаардлагын түвшинд гэж дүгнэсэн байна

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Дотоод аудиторын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах /дотоод аудитораас шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг хууль тогтоомж болон бодлого чиглэлд өөрчлөлт ороогүй байна

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Төв аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар нь 2023 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг *аккруэл/мөнгөн* сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад *нийцсэн*, тус байгууллагын үйл ажиллагааны онцлогт *тохирсон* байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Төв аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газрын 2023 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан “Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар”-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 18,601.8 мянган төгрөгөөр буюу 4,1 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мянган төгрөгөөр/		
	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө			
Авлага	508.4	3.9	(504.5)
Урьдчилгаа			
Бараа материал	77,326.1	85,064.6	7,738.5
Үндсэн хөрөнгө	376,594.4	387,962.2	11,367.8
Нийт хөрөнгө	454,428.9	473,030.7	18,601.8
Өр төлбөр	789.8	2,174.7	1,384.9
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	453,639.1	470,856.1	17,217.0
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	454,428.9	473,030.7	18,601.8

Дээрх хүснэгтээс харахад: Авлага дансны үлдэгдэл өмнөх оноос 504,5 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Бараа материал дансны үлдэгдэл 7,738.5 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Энэ нь а/ Улсын төсвийн хөрөнгөөр 25,403,5 мянган төгрөгийн хангамжийн бараа материал, түлш шатахуун худалдан авсан, хандиваар 60,560,0 мянган төгрөгийн бэлэн бүтээгдэхүүн болон бусад хангамжийн бараа материал үнэ төлбөргүй хүлээн авсан.

б/ Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар нь тайлант онд өөрийн үйл ажиллагаанд 24,636,2 мянган төгрөгийн бичиг хэрэг, шатах тослох материал, сэлбэг хангамжийн материал зарцуулсан. в/ Тайлант онд 28,563.4 мянган төгрөгийн бэлэн бүтээгдэхүүн, хангамжийн бараа материалыг акталж устгасан зэргээс шалтгаалж нийт 7,738.5 мянган төгрөгөөр бараа материал данс нэмэгдсэн байна.

Үндсэн хөрөнгө данс 11,367,8 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн нь улсын төсвийн хөрөнгөөр Ихэр хүрэмт ХХК-аас 15,400,0 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмж худалдан авсан ба Мэргэжлийн хяналтын газраас балансаас балансанд 48,732,6 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмж, тавилга эд хогшлыг үнэ төлбөргүй шилжүүлэн авсан.

Тайлант онд акталж устгасан үндсэн хөрөнгө байхгүй, 68,431,6 мянган төгрөгийн элэгдлийг шулуун шугамын аргаар байгуулсан. Дээрх ажил гүйлгээнээс шалтгаалан үндсэн хөрөнгө 11,367.8 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Өглөг дансны үлдэгдэл 1,384,9 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн нь ажилтан албан хаагч нартай холбоотой өглөг үүссэнээс шалтгаалжээ.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2023 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг улсын төсвөөс 1,191,353,6 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төслийг 1,191,353,6 мянган төгрөгөөр баталсан байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант оны батлагдсан төсвийг 1,191,353.6 мянган төгрөгөөр тодотгосон байна. Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 1 хөтөлбөрийн 2 арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 1,191,353.6 мянган төгрөгийг улсын төсвөөс, дээд шатны захирагчийн төсвөөс 166,848.7 мянган төгрөгийг, үйл ажиллагааны орлогоос 213,971.0 мянган төгрөгийг тус тус бүрдүүлжээ.

Гүйцэтгэлээр улсын төсвөөс 1,191,353.6 мянган төгрөгийн санхүүжилт авсан, дээд шатны захирагчийн төсвөөс 166,848.7 мянган төгрөгийг, төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааны хүрээний нэмэлт орлого 2,200.0 мянган төгрөг, бусад орлого 44,922.3 мянган төгрөг нийт 1,405,324.6 мянган төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 1,191,353.6 мянган төгрөг буюу 100,0 хувьтай байна.

Хүснэгт 2. Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

/мянган төгрөгөөр/

д/д	Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт
	Үндсэн үйл ажиллагаа	1,191,353.6	1,191,353.6		100,0
80101	Хүрээлэн буй орчны удирдлага	1,185,748.5	1,185,748.5		100,0
80802	Хүрээлэн буй орчны удирдлага	5,605.1	5,605.1		100,0

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар нь 2023 онд 166,848.7 мянган төгрөгийг дээд шатны захирагчийн төсвөөс хуваарилан авсан ба 2,200.0 мянган төгрөгийг өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос олж нийт 169,048.7 мянган төгрөгийг нэмэлт санхүүжилт дансаар зарцуулсан. Энэхүү нэмэлт санхүүжилтийг төрийн захиргааны ажилтны цалин урамшуулал, бичиг хэрэг шатахууны зардалд тус тус зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.3 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Тус байгууллага нь 1 хөтөлбөр 2 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн байна.

Хүснэгт 3. Төсөл хөтөлбөрийн арга хэмжээний хүрэх үр дүн, биелэлт

№	Хөтөлбөр	Хэрэгжих хугацаа	Хүрэх үр дүн	Хэрэгжилтийн явц	/мянган төгрөгөөр/	
					Зарцуулах төсөв	Зарцуулсан
1	71411-80101	2023,12,31	Хүрээлэн буй орчны удирдлага	91%	1,191.0	1,185,748.5
1	71411-80802	2023,12,31	Хүрээлэн буй орчны удирдлага	100%	5,605.1	5,605.1

Хэрэгжилт хангалтгүй биелэгдсэн хөтөлбөр арга хэмжээ байхгүй.

3.5.4 Худалдан авах ажиллагааны гүйцэтгэл

Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар нь 2023 онд Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг Аймгийн ИТХ-ын 13 дугаар хуралдаанаар 897,000.0 мянган төгрөгийн худалдан авалт хийхээр батлуулсан. Төсвийн шууд захирагчийн 2023 оны А/03 тоот тушаалаар худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг баталсан. Худалдан авах ажиллагааг зохих хууль дүрмийн дагуу хийгдсэн байна.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана.” гэж заасны дагуу Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав. Мөн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулах дансны ангилал болон анхан шатны бүртгэлтэй холбоотой өгсөн зөвлөмжүүдийг тусгасан болно.

Аудитыг “Релаэнс секюритиз аудит” ХХК-ийн аудитор Б.Мягмар, аудитор С.Дашдондог нар гүйцэтгэж, хяналтыг “Релаэнс секюритиз аудит” ХХК-ийн захирал, аудитор Ж.Цэцэгмаа, Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Ж.Бямбацогт, аудитын менежер О.Амаржаргал, дарга, Тэргүүлэх аудитор Ц.Хишигжаргал нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Төв аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2023 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Релаэнс секюритиз аудит ХХК-д 2023 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрийн А/ 12 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр Байгаль орчин аялал жуулчлалын газрын 2022 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлыг сонгож,

материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг Дунд гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 2,0 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг Байгаль орчин аялал жуулчлалын газрын 2022 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 565,000.0 мянган төгрөгөөс 2,0 хувиар буюу 11,300.0 мянган төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 80 хувиар буюу 9,040.0 мянган төгрөгөөр тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох *шаардлагагүй* гэж үзсэн.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор тус байгууллага 6 арга хэмжээний заалт бүхий төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлж ажилласнаар цалин хөлстэй холбоотой орон тоо хэмнэсэн, хангамжийн бараа материал зэргийг төлөвлөгөөт хэмжээнд зарцуулах буюу хэмнэх арга хэмжээ авч ажилласан байна.

- Цалин хөлс болон нэмэгдэл, урамшууллыг 20,318.0 мянган төгрөгөөр хэмнэж ажилласан байна.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар нь 2023 онд шилэн дансанд 159 мэдээлэл оруулахаас 154 мэдээллийг байршуулж 5 мэдээллийг хугацаа хоцроон байршуулсан. Энэ нь Шилэн дансны тухай хуулийн 4 дугаар зүйлийн 4.1.1-д “Мэдээлэл үнэн зөв бодитой иж бүрэн байх”, 4.1.3-д “тогтоосон хугацаанд тогтмол шуурхай мэдээлдэг байх”, 6.4.4-д “Таван саяаас дээш үнийн дүн бүхий худалдан авсан бараа ажил гүйлгээ”, МУЗГ-ын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын 7 дугаар зүйлийн 7.5.3-д “өөрийн хянах цэсийн мэдээллийг байнга хянах” заалтуудыг хэрэгжүүлээгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь:

Шилэн дансны хууль, журмын заалтуудыг хэрэгжүүлэн ажиллах зөвлөмж өгсөн.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай /бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд шалгасан зүйлийг холбогдох шалгуурт/ нийцсэн гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Төв аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газрын 2023 оны 9 дүгээр сарын 30-наар тасалбар болсон төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд хийгдсэн Завсрын аудитын явцад хөрөнгийн болон зардлын данстай холбоотой 27,291.7 мянган төгрөгийн 3 зөвлөмж өгөгдсөн ба биелэлтийг жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар дахин хянахад үр дүнтэй хэрэгжсэн тул аудитын тайланд тусгаагүй болно.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Тус байгууллага нь өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилтийг 100 хувь биелүүлсэн байна.

Хүснэгт 4 Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		/мянган төгрөгөөр/ Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Акт					
Албан шаардлага					
Зөвлөмж	2	8,370.9	2	8,370.9	100.0
Нийт дүн	2	8,370.9	2	8,370.9	100.0

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Төв аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газрын дараагийн аудитаар анхаарал татахуйц асуудал байхгүй.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар нийт 60,432.9 мянган төгрөгийн алдаа¹ илэрснээс аудитын явцад 60,432.9 мянган төгрөгийн алдааг залрууллаа. Үүнд:

Тус байгууллага нь 60,432.9 мянган төгрөгийн ажлын хувцас зэрэг хангамжийн бараа материалыг бэлэн бүтээгдэхүүн дансанд бүртгэгдсэнийг хангамжийн бараа материал дансанд залруулан бүртгэсэн. Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3-т “холбогдох олон улсын стандарт, журам,заавар энэ хуулийн 5.1.3-д жинхэнэ хэрэгжилтийн зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлнө” гэж заасныг болон санхүүгийн тайлангийн “Тохиолдсон байх”, “Нийцсэн бөгөөд зохистой байх” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15,2-т Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна” гэсний дагуу гүйцэтгэлийн үе шатанд залруулга хийгдсэн болно.

¹ Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/,

Аудитаар нийт 150.0 мянган төгрөгийн зөрчил² илэрснээс, 150.0 мянган төгрөгийн зөвлөмж өгсөн.

5.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Анхан шатны бүртгэлтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

Авто тээврийн хэрэгслийн хувийн хэрэгт тус тээврийн хэрэгсэлд зарцуулсан шатахуун, сэлбэгийг зарцуулсан тухай бүр бичилт хийдэггүй. Энэ нь зам тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 тоот тушаалаар баталсан хувийн хэрэг хөтлөх журам, зааврыг хэрэгжүүлээгүй, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13,5-д “Анхан шатны баримтад түүнийг үйлдсэн зөвшөөрсөн буюу шалгасан ажилтан гарын үсэг зурж, тамга тэмдэг дарснаар уг баримт хүчин төгөлдөр болно” гэсэн заалтуудыг зөрчсөн байна.

Өгсөн зөвлөмж:

Холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу авто машины хувийн хэргийг хөтөлж хэвших Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг төрийн аудитын байгууллагад 2024 оны 5 дугаар сарын 25 - ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Залруулсан		Залруулагүй		Тоо	Дүн
							Тоо	Дүн	Тоо	Дүн		
Дансны ангиллыг залруулах	1	60,432.9					1	60,432.9				
Дүн	1	60,432.9					1	60,432.9				

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил	Үүнээс				
		Төлбөрийн акт	Албан шаардлага	Зөвлөмж	Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага	Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал

² Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Авто тээврийн хувийн хэрэгт бичилт хийгдээгүй	1	150.0					1	150.0				
Дүн	1	150.0					1	150.0				

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Шилэн дансанд байршуулах 159 мэдээллээс 154 мэдээллийг хугацаанд байршуулж 5 мэдээлэл хугацаа хоцроож байршуулсан	1	32,000.0					1	32,000.0
Дүн	1	32,000.0					1	32,000.0
Нийт дүн								

Монгол улс, Төв аймаг, Зуунмод сум
6 дугаар баг, Төрийн захиргааны 2 байр
Утас: +976 70272582, +976 70273204
И –мэйл: tuv@audit.gov.mn, Вебсайт: www.audit.mn